

Zápis do církve *sui iuris* a konverze do katolické církve podle kán. 35 CCEO

Jiří Dvořáček

Úvod

V souvislosti s obecně stále rostoucí migrací přicházejí do České republiky z Východu nejen muslimové, ale i křesťané z převážně nekatolických východních církví. Tito věřící se mohou z různých důvodů rozhodnout přestoupit do katolické církve. Jak tyto konverze upravuje kanonické právo katolické církve a jaké s tím jsou spojeny problémy, to bude tématem následujícího textu. Článek nejprve představí problematiku zápisu do církve *sui iuris* a následně se bude věnovat konverzím do katolické církve podle kán. 35 Kodexu kánonů východních církví (dále jen CCEO) s ohledem na situaci v České republice. Stranou nezůstane ani otázka právní povahy kán. 35 CCEO. Nakonec bude potřeba se zmínit o problémech, se kterými se biskupové, kněží i laici mohou v souvislosti s konverzemi setkávat v praxi.

1. Zápis do církví *sui iuris*

Není pochyb o tom, že pro kanonický status věřícího má zásadní význam, do které církve *sui iuris* bude po křtu zapsán. Členem katolické církve se osoba stává křtem (kán. 96 CIC/1983). Samotný křest však ještě nestačí pro určení, do které konkrétní církve *sui iuris* bude novokřtěnec zapsán. Konkrétní příslušnost ke katolické církvi blíže upravují až kánony 111–112 CIC/1983 (po promulgaci motu proprio *De concordia inter Codices*)¹ a 29–38 CCEO. Zjednodušeně lze

¹ AAS č. 108/2016, s. 602–606.

řící,² že podle obou kodexů kanonického práva se církevní příslušnost novokřtěnce mladšího 14 let řídí církevní příslušností jeho katolického otce, ledaže je katolická pouze matka nebo se rodiče dohodli, že dítě má patřit k církvi matky.

V předchozím kanonickém právu byla tato problematika upravena v kánonech 98 § 1 a 756 CIC/1917, případně pro východní katolíky v kán. 6 motu proprio *Cleri sanctitati* (dále jen CS).³ Právní situace v tomto období vycházela z následujících zásad: osoba se zapisovala do té církve, v jejímž liturgickém obřadu byla pokřtěna. Křest se měl zákonitě konat v obřadu církve rodičů novokřtěnce, nebo pokud rodiče patřili k různým katolickým církvím, v obřadu církve otce, případně byl-li katolíkem pouze jeden z rodičů, tak v jeho církvi (kán. 756 CIC/1917). Jedinými výjimkami z tohoto pravidla byly vynucené nebo podvodné křty cizím vysluhovatelem, vážná nouze a dispens od Apoštolského stolce (kán. 98 § 1 CIC/1917) nebo dovolení vlastní hierarchie (kán. 6 CS). V praxi se postupovalo následovně: pokud křtěná osoba nebyla podle uvedených kritérií řádně pokřtěna v příslušném obřadu, byla situace automaticky vyhodnocena jako „*gravis necessitas*“ a novokřtěnec byl *ex lege* připsán k církvi podle liturgického obřadu, v němž měl být pokřtěn (kán. 6 § 2 CS). Ve skutečnosti tak byla pro církevní příslušnost novokřtěnce rozhodující církevní příslušnost jeho katolických rodičů (resp. katolického rodiče).⁴

Tato právní úprava, kdy pro zapsání do církve *sui iuris* byla rozhodující církevní příslušnost otce, zůstala nezměněna v období mezi lety 1983 a 1991, tj. po nabytí

² Předmětem článku není, zda po nabytí účinnosti CIC/1983 nahradil kán. 111 § 1 odpovídající ustanovení kán. 6 motu proprio *Cleri sanctitati* (jak tvrdí např. FÜRST, Carl Gerold, *Das Sakrament der Taufe: Der „Status“ der Getauften Gläubigen in der Kirche im Lichte des CIC und des CCEO*, in: *Ius et iustitia. Acta VI. Symposii Iuris Canonici anni 1996*, Spišská Kapitula, 1997, s. 115–116), nebo zda si oba kodexy ponechaly svou autonomii (jak uvádí např. SZABÓ, Péter, *L'iscrizione dei fedeli orientali alle Chiese sui iuris: Lettura dello ius vigens nella diaspora*, in: GEFAELL, Pablo (ed.), *Cristiani orientali e pastori latini*, Milano, 2012, s. 165–168). Tématem článku nebude ani problematika přechodu do jiné církve *sui iuris*. Nedávno vydané motu proprio *De concordia inter Codices* je posledním příspěvkem Apoštolského stolce k vyřešení některých nejasností a mezer v CIC/1983 a vztahu mezi CIC/1983 a CCEO. K tomu viz např. SABBARESE, Luigi, *Commento alle modifiche apportate al Codice con il m.p. „De concordia inter Codices“*, in: *Ephemerides Iuris Canonici* č. 2/2017, s. 589–632, nebo DVOŘÁČEK, Jiří, *Komentář k motu proprio De Concordia inter Codices*, in: *Revue církevního práva* č. 66–1/2017, Praha, s. 27–38.

³ CIC/1917 se vztahoval na východní katolíky jen do 24. 3. 1958; od 25. 3. 1958 do 30. 9. 1991 jejich postavení upravovalo motu proprio *Cleri sanctitati*, které s účinností od 1. 10. 1991 nahradil Kodex kánonů východních církví (CCEO).

⁴ Srov. FÜRST, *Sakrament der Taufe*, s. 112–113.

účinnosti CIC/1983 k 27. listopadu 1983 a před účinností CCEO od 1. října 1991. Církevní příslušnost byla upravena v kánonech 111 § 1 CIC/1983 a 6 CS. Z aplikace těchto dvou kánonů před promulgací CCEO vznikal nicméně u tzv. interrituálních sňatků (tedy u sňatků snoubenců z různých církví *sui iuris*) následující problém: dohoda rodičů se předpokládala pouze pro zápis dítěte do latinské církve, nikoliv však pro jeho začlenění do jedné z východních církví *sui iuris*. V případě „římskokatolického“ otce a „řeckokatolické“ matky bylo tedy dítě vždy a automaticky *ex lege* zapsáno do latinské církve podle kán. 111 § 1 CIC/1983. Případná dohoda rodičů o připsání k východní církvi *sui iuris* byla irelevantní – ta byla poprvé upravena v CCEO v kán. 29 § 1, v tehdy platném motu proprio *Cleri sanctitati* se s ní však nepočítalo.

Situace bude složitější v případě smíšených manželství, kdy otec přísluší k východní nekatolické církvi a matka byla východní katolička. Je-li dítě pokřtěno v církvi otce, do které církve bude zapsáno? Příslušné ustanovení kán. 29 § 1 CCEO jednoznačně uvádí, že osoba se křtem vždy zapisuje do příslušné východní církve *sui iuris*, tedy v našem případě do církve matky. Někteří autoři s tím však nesouhlasí z těchto důvodů: jelikož kán. 29 § 1 CCEO (a stejně tak i kán. 111 § 2 CIC/1983 po nabytí účinnosti motu proprio *De concordia inter Codices* dne 16. prosince 2016) je povahy ryze církevního práva, v souladu s kán. 1 CCEO se nepoužije, pokud bylo dítě pokřtěno v nekatolické církvi.⁵ Následující důvod nicméně hovoří pro jiný výklad: jednak k zapsání do církve *sui iuris* dochází podle kán. 29 § 1 CCEO *ipso iure*. Na druhé straně skutečnost, že tento výklad je v souladu s *mens legislatoris*, vyplývá z přípravných prací na CCEO, kdy byl odmítnut návrh, kdy matka, pokud byla katolického vyznání jen ona, se měla „diskrétně snažit“ o to, aby bylo dítě připsáno k její církvi.⁶

⁵ Tak např. AHLERS, Reinhild, *Rituszugehörigkeit und Rituswechsel nach CIC und CCEO*, in: ZAPP, Hartmut, WEISS, Andreas, KORTA, Stefan (eds.), *Ius Canonicum in Oriente et Occidente: Festschrift für Carl Gerold Fürst zum 70. Geburtstag*, Frankfurt am Main, 2003, s. 426–428; GEFAELL, Pablo, *Commenti al M.P. „De concordia inter Codices“*, in: *Ius Ecclesiae* č. XXIX–1/2017, s. 162. Problémem je, zda by se takové dítě, které by se v důsledku pravoslavné výchovy rozhodlo přijmout církev otce a aktivně v ní praktikovat víru, vystavilo trestu exkomunikace ve smyslu kán. 1364 CIC/1983 (kán. 1437 CCEO). Srov. GEFAELL, *Commenti*, s. 162.

⁶ Nuntia č. 28/1989, s. 22. Navrhované doplnění druhé části aktuálního kán. 29 § 1 CCEO znělo: „... si vero sola mater catholica est, discrete conetur, ut infans ascribatur Ecclesiae ad quam ipsa pertinet, salvo iure particulari a Sede Apostolica statuto.“ Srov. SZABÓ, *L'ascrizione*, s. 180.

2. Konverze do katolické církve vzhledem k situaci v České republice

Nyní se dostáváme k situaci na našem území. Dne 15. března 1996 zde byl zřízen samostatný a Apoštolskému stolci přímo podřízený Apoštolský exarchát pro věřící byzantského obřadu v České republice. Do té doby existoval v Praze pouze vikariát prešovské eparchie, řeckokatoličtí věřící byzantského obřadu s domicilem nebo kvazidomicilem na území České republiky byli proto přiřazeni k této eparchii. Ode dne zřízení Apoštolského exarchátu tedy mají všichni věřící byzantského obřadu, kteří aktuálně pobývají na území ČR, a to bez ohledu na svou případnou tehdejší příslušnost k jiné církvi *sui iuris*, svého vlastního východního místního hierarchu v osobě apoštolského exarchy. To se týká především řeckokatolíků z Ukrajiny, Slovenska či Běloruska, v zanedbatelné míře pak jiných členů východních katolických církví byzantského obřadu. Z titulu zřizovací buly Apoštolského exarchátu je pražský exarchát příslušný jen pro tyto věřící, ostatní členové jiných církví *sui iuris* nebyzantského obřadu jsou pak nadále podřízeni římskokatolickým biskupům na území České biskupské konference z titulu aplikace kán. 916 § 5 CCEO, který je přímo závazný i pro latinskou církev. Podle tohoto ustanovení se v místech, kde pro věřící některé církve *sui iuris* není zřízen ani exarchát, považuje za vlastního hierarchu těchto věřících místní ordinář jiné církve *sui iuris*, i církve latinské. Je to podobná situace jako v sousedním Německu, kde vyjma exarchátu Ukrajinské řeckokatolické církve (UHKC) žádná jiná východní katolická církev nemá svého místního hierarchu.⁷

V důsledku stále rostoucí migrace bude jistě častěji docházet k situacím, kdy nekatoličtí východní křesťané – např. pravoslavní věřící z Ukrajiny – budou chtít přestoupit ke katolické církvi. Tyto konverze upravuje kán. 35 CCEO, který, i když je obsažen jen v CCEO, se týká z povahy věci i latinské církve:

Kán. 35 CCEO – Pokřtění nekatolíci, kteří vstupují do plného společenství s katolickou církví, si všude uchovají vlastní obřad, ctí jej a podle svých sil se jím řídí; proto se připojí k církvi sui iuris téhož obřadu bez újmy práva obrátit se na Apoštolský stolec ve zvláštních případech co do osob, společenství nebo území.

⁷ V Německu je situace východních katolíků nebyzantského obřadu řešena dekretem Kongregace pro východní církve ze dne 30. 11. 1994, Prot. N. 193/94. Protože pro území ČR Kongregace pro východní církve žádný takový dekret nevydala, použije se přímo kán. 916 § 5 CCEO.

Pokřtění nekatolíci, kteří přicházejí do plného společenství s katolickou církví, by si tedy měli ponechat svůj vlastní obřad, proto by se měli zapsat do církve *sui iuris* téhož obřadu. Kánon 35 CCEO nicméně nevyklučuje možnost obrátit se ve zvláštních případech na Apoštolský stolec s žádostí o udělení výjimky.

Křesťanům, kteří byli pokřtěni v nekatolických církvích nebo církevních společenstvích a kteří z vlastní vůle žádají o vstup do plného společenství s katolickou církví, se nemají ukládat žádné povinnosti kromě těch, které jsou nezbytné (kán. 896 CCEO). Pokud žádá o přijetí do katolické církve věřící některé z východních nekatolických církví, stačí, když složí vyznání katolické víry, samozřejmě po adekvátní naukové a duchovní přípravě (kán. 897 CCEO).⁸ U těchto věřících se nemá vyžadovat biřmování, protože myropomazání přijali zároveň se křtem a eucharistií jako děti.⁹ Právo přijmout kohokoli, klerika či laika, jednotlivce či skupinu, do katolické církve obecně náleží místnímu hierarchovi. Právo přijímat jednotlivé laiky, nikoli však skupiny, má také farář, pokud to partikulární právo nezakazuje. Východní nekatolické biskupy může kromě papeže přijímat pouze patriarcha se souhlasem synody biskupů patriarchální církve nebo metropolita metropolitní církve *sui iuris* se souhlasem rady hierarchů (kán. 898 CCEO).¹⁰ V podmínkách České republiky by takovéto konvertující biskupy mohl do katolické církve přijmout samozřejmě jen papež.

Konverze nekatolíků, kteří patří k reformačním církvím nebo církevním společenstvím, jsou upraveny v kán. 901 CCEO. Tito věřící mají být přijati do katolické církve stejně jako východní nekatolíci, samozřejmě pokud byli platně pokřtěni, přičemž ustanovení kán. 896–900 CCEO se mají použít s nezbytnými úpravami. Otázka pak je, zda i pro konvertující protestanty platí stejná povinnost být zapsáni do církve *sui iuris* téhož obřadu, jako to platí pro východní nekatolíky, kteří vstupují do plného společenství s katolickou církví. Nelze totiž obecně tvrdit, že by reformační křesťané měli obecně následovat latinský obřad, a proto by jim měla

⁸ Srov. SALACHAS, Dimitrios, *Receiving Other Christians in the Church (cc. 896–901)*, in: NE-DUNGATT, George (ed.), *A Guide to the Eastern Code: A Commentary on the Code of Canons of the Eastern Churches*, Kanonika 10, Rome, 2002, s. 598–599.

⁹ Srov. *Direktář k provádění ekumenických principů a norem* z 25. 3. 1993, Papežská rada pro jednotu křesťanů, (Ekumenický direktář), č. 99 bod a).

¹⁰ Srov. SALACHAS, *Receiving Other Christians in the Church*, s. 599–602.

být přiznána možnost svobodně se rozhodnout, zda vstoupí do latinské církve nebo do některé z východních církví *sui iuris*.¹¹

3. Jaká je právní povaha kán. 35 CCEO?

V souvislosti s právní povahou kán. 35 CCEO se delší dobu vede diskuse, zda toto ustanovení zavazuje pod sankci neplatnosti (*ad validitatem*), nebo jen nedovolenosti (*ad liceitatem*). Někteří kanonisté zastávají názor, že platí druhá možnost, protože v této normě chybí zmínka o sankci neplatnosti.¹² V tomto smyslu se jasně vyjádřila i Papežská rada pro legislativní texty (dále jen PCLT) ve svém stanovisku z 5. listopadu 2012.¹³

Jiná skupina kanonistů však chápe kán. 35 CCEO jako preskriptivní, tj. že připsání k latinské církvi je pro konvertující východní nekatolíky bez souhlasu Kongregace pro východní církve neplatné a tento věřící bude vždy automaticky připsán k příslušné církvi *sui iuris* téhož obřadu.¹⁴ Hlavním důvodem pro zastávce tohoto výkladu je evidentně ochrana a zachování východních tradic. Naopak chápání ustanovení kán. 35 CCEO *ad liceitatem* fakticky nechává konvertitovi otevřenou možnost – i když jen jako nedovolenou výjimku – svobodně se rozhodnout, do

¹¹ Této problematice se věnuje SZABÓ, Péter, *Un protestante ammesso alla piena comunione è obbligato ad iscriversi alla Chiesa latina? Osservazioni intorno al can. 35 CCEO*, in: LORUSSO, Lorenzo, SABBARESE, Luigi (ed.), *Oriente e Occidente: respiro a due polmoni*, Città del Vaticano, 2014, s. 231–254. Srov. také PONTIFICIO CONSIGLIO PER I TESTI LEGISLATIVI, Prot. N. 14839/2015, odpověď (6. 10. 2021). Pro přednostní zapsání protestantů do latinské církve by mohlo hovořit, že vznikli odštěpením od latinské církve, a proto by bylo přirozené, aby se do ní vrátili, mají-li však touhu po obřadu jiné katolické církve *sui iuris*, není vhodné jim v tom bránit, protože tím mohou naopak posílit východní církve.

¹² SALACHAS, Dimitrios, *Istituzioni di diritto canonico delle Chiese cattoliche orientali*, Bologna, 2001, s. 89–90, nebo GEFAELL, Pablo, *Impegno della Congregazione per le Chiese orientali a favore delle comunità orientali in diaspora*, in: OKULIK, Luis (ed.), *Nuove terre e nuove chiese: le comunità di fedeli orientali in diaspora*, Venezia, 2008, s. 138–139. Dále srov. *Nuntia* č. 22/1986, s. 31. Ve stejném smyslu se vyjadřuje i *Orientalium Ecclesiarum* 4. Srov. také HUELS, John, *Valid Ascription and Marriage in the Latin Church of an Eastern Christian without a Rescript from the Apostolic See*, in: EUART, Sharon A., ALESANDRO, John A., GREEN, Thomas J. (eds.), *Roman Replies and CLSA Advisory Opinions 2016*, Washington DC, 2016, s. 120.

¹³ Příloha k Prot. 13812/2012, in: <<http://www.delegumtextibus.va/content/dam/testilegislativi/risposte-particolari/cceo/Considerazioni%20esplicative%20per%20la%20corretta%20applicazione%20del%20c.%2035%20CCEO.pdf>> (6. 10. 2021).

¹⁴ Tento výklad zastává NEDUNGATT, George, *Churches sui iuris and Rites (cc. 27–41)*, in: NEDUNGATT, George (ed.), *A Guide to the Eastern Code: A Commentary on the Code of Canons of the Eastern Churches*, Kanonika 10, Rome, 2002, s. 125, pozn. 60.

kteřé církve chce vstoupit. Ohledně určení právní povahy tohoto kánonu přitom nejde o zpochybnění jeho závaznosti (norma *ad liceitatem* zavazuje věřícího stejně jako norma *ad validitatem!*), ale o stanovení závažnosti následků pro věřícího při jejím nedodržení.

4. Možné problémy v praxi

Níže představíme situace, k nimž může docházet v praxi.

4.1 Východní konvertita si chce ponechat svůj obřad

Ideální případ nastane, pokud východní nekatolík přestoupí do katolické církve a chce si ponechat svůj obřad. Tak to ostatně předpokládá kán. 35 CCEO. Tento konvertita je pak zapsán do příslušné východní katolické církve *sui iuris* téhož obřadu. Podle kan. 36 a 37 CCEO nabývá tento přestup účinnost v okamžiku, kdy je učiněno prohlášení před místním hierarchou nebo příslušným farářem téže církve nebo knězem pověřeným jedním z nich a dvěma svědky, a vše je potřeba zapsat do křestní matriky (případně knihy konvertitů)¹⁵ farnosti, kde proběhla konverze. Protože však v České republice kromě Apoštolského exarchátu, příslušného pro věřící byzantského obřadu, nemá žádná z východních katolických církví svého místního hierarchu, vstupuje do hry kán. 916 § 5 CCEO, podle nějž podléhají tyto ostatní východní katolíci jurisdikci místních římskokatolických ordinářů. Za přijetí těchto východních nekatolíků, kteří chtějí přestoupit do příslušné východní katolické církve, je tak zodpovědný latinský kněz, který byl pověřen místním ordinářem pastorační péčí o tyto východní katolíky, nebo – a to bude zřejmě častější případ – sám místní ordinář. V křestní matrice pak musí být zaznamenáno, do které východní katolické církve je konvertita zapsán. Souhlas Kongregace pro východní církve se v těchto případech nevyžaduje.

¹⁵ Do křestní matriky se konvertité zapisují s nultým číslem, je také potřeba zapsat, kdy, kde a kým byli pokřtěni. Dále je velmi vhodné uvést i jejich osobní stav, tedy zda a s kým jsou oddáni. Problém nastane, žije-li konvertita v druhém či dalším manželství. Rozvodové rozsudky civilních soudů v případě konvertujících protestantů nebo církevní rozvody východních nekatolíků na základě *oikonomie* totiž katolická církev neuznává a vždy si vyhrazuje právo posoudit platnost takového manželství podle vlastních předpisů. Blíže k tomu srov. PONTIFICIO CONSIGLIO PER I TESTI LEGISLATIVI, *Nota explicativa quoad pondus canonicum divortii orthodoxi*, in: *Communicationes* 44/2012, s. 357–359.

4.2 Východní konvertita chce vstoupit do latinské církve *sui iuris*

Problém může naopak nastat, když východní nekatolík, který přestoupí do katolické církve, chce být zapsán do latinské církve. Oprávnění přijímat projevy vůle konvertitů má místní ordinář nebo příslušný farář či jimi pověřený kněz (kán. 112 § 3 CIC/1983). K povolení konverze je však zapotřebí souhlasu Kongregace pro východní církve, neboť se ve smyslu kán. 35 CCEO jedná o výjimku z důvodů týkajících se „osob, společenství nebo území“.

V této souvislosti se nabízí otázka: šlo by takovou konverzi provést s předpokládaným souhlasem Apoštolského stolce, pokud by podle kán. 32 § 2 CCEO eparchiální biskupové obou eparchií s přestupem do jiné církve *sui iuris* písemně souhlasili? Uvedené stanovisko PCLT s tím výslovně počítá. Tento přestup dohodou biskupů s předpokládaným souhlasem Apoštolského stolce je ale možný jen tam, kde se území obou diecézí/eparchií těchto církví *sui iuris – a quo a ad quem* – překrývají. V případě České republiky je jedinou takovou strukturou Apoštolský exarchát řeckokatolické církve v České republice, žádná jiná východní katolická církev zde svou vlastní eparchii nemá. Na našem území by tedy konverze měly řádně probíhat takto: k Apoštolskému exarchátu řeckokatolické církve v České republice by měli být připisováni¹⁶ jen konvertité z Pravoslavné církve v českých zemích; z každé jiné východní nekatolické církve byzantského obřadu (ukrajinské, rumunské apod.) by pak měl být konvertita automaticky zapsán do odpovídající katolické východní církve *sui iuris* (tedy v tomto případě ukrajinského nebo rumunského vrchního arcibiskupství), případně do nejbližší církve *sui iuris* téhož obřadu. Totéž platí i pro konvertitu z jakékoli jiné nebyzantské východní nekatolické církve (arménské apoštolské, koptské apod.). Pokud by tyto konvertité následně chtěli přestoupit do latinské církve, jen konvertita připsaný k Apoštolskému exarchátu řeckokatolické církve v České republice by mohl žádat o souhlas oba biskupy podle kán. 32 § 2 CCEO. Ve všech ostatních případech bude potřeba se obracet na Apoštolský stolec.

Co by se ale stalo, kdyby Kongregace pro východní církve souhlas s konverzí do církve *sui iuris* jiného obřadu neudělila, případně by si tento souhlas přijímací kněz či biskup nevyžádal a konvertitu zapsal do latinské církve? Bude tato

¹⁶ Argumentace článku vychází z předpokladu, že do pražského Apoštolského exarchátu se ve smyslu kán. 29 a násl. CCEO křtem (případně konverzí) zapisovat lze, i když nejde o církev *sui iuris*. Srov. DVOŘÁČEK, Jiří, *Die Apostolische Exarchie in der Tschechischen Republik. Studien zur Geschichte, Gegenwart und Zukunft einer griechisch-katholischen Ostkirche*, Eichstätter Studien 83, Regensburg, 2020, s. 188–194.

konverze sice nezákonná, ale přesto platná, nebo bude *ipso iure* neplatná? Výše zmíněné prohlášení Papežské rady pro legislativní texty příliš problém neobjasňuje, když uvádí, že přijímá-li latinský farář pravoslavné věřící do latinské církve bez dovolení Apoštolského stolce a ti pak před ním uzavřou manželství, uzavírají je neplatně pro vadu formy (bod 4 uvedeného stanoviska). Tento závěr je však v rozporu s tím, co PCLT uvádí v témže stanovisku, tedy že kán. 35 CCEO je exhortativní povahy a jeho nedodržení nemá za následek neplatnost (bod 1 uvedeného stanoviska). To jsou ovšem dvě těžko slučitelné věci. Nicméně, i kdybychom se přiklonili k tomu chápat kán. 35 CCEO jako exhortativní (tedy ve prospěch platnosti jinak nedovolených konverzí), nemělo by to v žádném případě znamenat, že se konverze východních nekatolíků do latinské církve bez souhlasu Kongregace pro východní církve mají stávat pravidlem a budou tím takřikajíc legitimizovány. Každopádně podle kán. 35 CCEO platí, že tito východní nekatolíci jsou povinni zachovat a praktikovat svůj vlastní obřad a měli by ho co nejvíce dodržovat.

Mnohdy však nemusí být ani pro ordináře, který přijímá konvertitu do katolické církve, snadné určit, konkrétně do které církve *sui iuris* má být zapsán. Kán. 35 CCEO totiž stanoví jen povinnost zachovat stejný obřad, o určité církvi *sui iuris* nehovoří. Půjde-li tedy např. o konvertitu ze srbské pravoslavné církve, nabízejí se hned dvě církve: makedonská a byzantská v Chorvatsku a Srbsku. Zde bude potřeba vzít v potaz místo jeho pobytu, osobní preference atd., tedy prostor pro individuální volbu církve *sui iuris* při zachování obřadu tady nepochybně je. Při vstupu do katolické církve je nicméně potřeba vždy do křestní matriky zapsat konkrétní církev *sui iuris*, ke které se konvertita připisuje, proto ve výše uvedeném případě stejně bude na jeho rozhodnutí, zda se chce připsat k makedonské církvi (tedy konkrétně k eparchii ve Skopje) nebo k chorvatské eparchii v Križevci nebo srbské v Novim Sadu. Už z tohoto důvodu by dávalo větší smysl nechat rozhodnutí o volbě církve *sui iuris* na konvertitovi a automatický zápis do východní katolické církve neprovádět. To je také zřejmě hlavní argument pro to, aby se kán. 35 CCEO chápal jen *ad liceitatem*.

Nebude-li konvertita chtít přestoupit do církve *sui iuris* stejného obřadu, měl by se nicméně řádně obrátit na Kongregaci pro východní církve s žádostí o připsání k církvi *sui iuris* jiného obřadu z titulu zvláštních případů osob, společenství a území, jak s tím počítá kán. 35 CCEO. Těmito zvláštními případy hodnými zřetele by se mohlo rozumět např. záliba v určitém ritu, dále jsou-li na území, kde konvertita žije, dostupní duchovní schopní vysluhovat svátosti v určitém obřadu,

do jaké komunity je konvertita začleněn (kde se cítí „doma“) apod. Je však potřeba vždy mít v patnosti, že takové žádosti Kongregace pro východní církve obvykle zamítala z důvodu ochrany východních obřadů a tradic.

5. Závěr

Základní normou upravující konverze je kán. 35 CCEO, blíže je pak upravují kán. 896 až 901 CCEO. Jde o komplexní problematiku, která však v sobě zahrnuje některé nejasnosti jak právní, tak faktické. Bylo by proto ideální, kdyby se kompetentní orgány Apoštolského stolce, tedy především Kongregace pro východní církve a Papežská rada pro legislativní texty, jednoznačně vyjádřily nejen k povaze závaznosti kán. 35 CCEO, ale i k tomu, co se rozumí možností žádat o udělení výjimky týkající se „osob, společenství nebo území“. Ovšem ať už je tomu jakkoli, pokřtění nekatolíci přicházející do plného společenství s katolickou církví jsou povinni zachovávat a praktikovat svůj vlastní obřad, ctít jej a podle svých sil se jím řídit.

Resumé

Článek nejprve představuje problematiku zápisu do církve *sui iuris*. Poté se věnuje otázce konverzí ke katolické církvi s ohledem na situaci v České republice. Věřící východních katolických církví, s výjimkou východních nekatolíků byzantského obřadu, kteří spadají pod jurisdikci Apoštolského exarchátu v Praze, jsou podle kan. 916 § 5 CCEO pod jurisdikcí místních latinských ordinářů. Konverze upravuje kán. 35 CCEO, blíže pak kán. 896 až 901 CCEO. Ačkoli je právní povaha tohoto kánonu sporná, pokřtění nekatolíci přicházející do plného společenství s katolickou církví jsou povinni zachovávat a praktikovat svůj vlastní obřad.

Summary

Enrolment in Church *Sui Iuris* and Conversion to Catholic Church According to Can. 35 CCEO

The article first introduces the issue of the enrolment in a particular Church *sui iuris*. Then, conversion to the Catholic Church with regard to the situation in the Czech Republic is described. The faithful of Eastern Catholic Churches, except for the Eastern non-Catholics of the Byzantine rite who fall under the jurisdiction of the Apostolic Exarchate in Prague, are according to can. 916 § 5 CCEO under the jurisdiction of the local Latin ordinaries. The conversions are regulated in can. 35 CCEO, further then by can. 896–901 CCEO.

Although the legal nature of this canon is disputed, baptized non-Catholics coming into full communion with the Catholic Church are obliged to retain and practice their own rite.

Klíčová slova: kanonické právo, CCEO, konverze, církve *sui iuris*, zápis do církvi *sui iuris*, kán. 35 CCEO, Apoštolský exarchát v České republice

Keywords: canon law, CCEO, conversions, Churches *sui iuris*, enrolment in Churches *sui iuris*, canon 35 CCEO, Apostolic Exarchate in the Czech Republic

Autor

Dr. theol. habil. ICLic. Mgr. Jiří Dvořáček, Dr.J.C.O. (nar. 1973) vystudoval právo a katolickou teologii na Univerzitě Palackého v Olomouci, doktorát z východního kanonického práva získal na Papežském východním institutu (PIO) v Římě. Habilitoval se na Teologické fakultě Katolické univerzity Eichstätt-Ingolstadt. Je soukromým docentem na Teologické fakultě Katolické univerzity Eichstätt-Ingolstadt, na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci vyučuje východní kanonické právo a externě působí na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Je soudcem Metropolitního církevního soudu v Praze.

Author

Dr. theol. habil. ICLic. Mgr. Jiří Dvořáček, Dr.J.C.O. (born 1973) graduated in law and Catholic theology from the Palacký University in Olomouc and obtained doctorate in Eastern canon law from the Pontifical Oriental Institute in Rome (PIO). He received his habilitation at the Faculty of Theology, Catholic University of Eichstätt-Ingolstadt. He is private Associate Professor at the Faculty of Theology, Catholic University of Eichstätt-Ingolstadt, he teaches Eastern canon law at the Saints Cyril and Methodius Faculty of Theology, Palacký University in Olomouc, and works externally at the Faculty of Law, Masaryk University in Brno. He is judge of the Metropolitan Ecclesiastical Court in Prague.

Kontakt

Dr. theol. habil. ICLic. Mgr. Jiří Dvořáček, Dr.J.C.O.

Untere Au 10
85137 Walting
Germany

e-mail: jdvoracek@web.de